دیداری ژنێڤ، فیناڵی قۆناغێک لە ململانێ.. جوتیار مەلا ڕەئوف

سبەی٢٦.٢ نوێنەرانی ئەمریکا و ئێران لە ژنێڤ کۆدەبنەوە، لە یەکەم نیگادا پێدەچێت تەنها وەکوو هەر کۆبوونەوەیەکی دیپلۆماسی تر کە لە نێوان زۆر وڵاتی تردا ڕوودەدا ببیندرێت، بەڵام لە واقیعدا ئەو کۆبوونەوەیە لە ساتێکدا بەڕێوەدەچێت کە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە خاڵێکی هاوسەنگی زۆر هەستیار و ناسکیدایە، گرژییەکان لە هەڵکشان و گەرمبووندان، هاوپەیمانییەکان لە گۆڕاندان، فشارە ئابوورییەکان لە زیادبووندان و هەر جووڵەیەک کە لەلایەن زلهێزەکانەوە بە تایبەتی ئەمریکاوە دەکرێت، شەپۆلێکی زۆر ترسو نادڵنیایی بۆ ناوچەکەمان دەنێرێت.
ئەو کۆبوونەوەیە ساتێک نییە لە بەیەکگەیشتنێکی ئاسایی، لە پەیوەندیەکی درێژخایەنی ئەو دوو وڵاتە، بەڵکو هەوڵێکی هۆشیارانەیە بۆ ڕێگریکردن لە پەرەسەندنێکی مەترسیدار، ئەو کۆبونەوەیەی واشنتۆن و تاران لەبەر ئەوە نییە کە متمانەیان بە یەکتری هەیە، بەڵکو لەبەر ئەوەیە کە هەردووکیان درک بەوە دەکەن کە هیچیان توانای لەدەستدانی کۆنترۆڵیان نییە.
ئەوەی کە جنێڤ وەک شوێنێکە هەڵبژێردراوە، بەڕێکەوت نییە، شارێکە لە ناو قوڵایی بێلایەنی و دیپلۆماسییەکی جیهانیدا جێگیرە، لەو شارەدا ڕکابەرەکان دەتوانن قسە بکەن بەبێ ئەوەی مەترسی لەدەستدانی ڕووخساریان لەسەر بێت، بە بێئەوەی هیچ لایەنێک هەست بە فشاری بەرامبەرەکەی بکات، جنێڤ شوێنی هەماسازی نییە، بەڵکو شوێنی قسەکردنێکی کراوەیە، کە ئەوەش بە تەواوی ڕەنگدانەوەی سروشتی ئەو کۆبوونەوەیە.
هەرچەندە ئیمە ئاگاداری وردەکارییە فەرمییەکان نین بە شیوەیەکی گشتی ، بەڵام خاڵە مشتومڕاویەکان ساڵانێکە وەک خۆیان ماونەتەوە لە نیوان ئەو دوو وڵاتەدا، بەرنامەی ئەتۆمی ئێران وەک خاڵی ناوەندی ململانێکان دەمێنێتەوە، بۆ ئەمریکا بابەتی ئاسایشی جیهانی و سەقامگیری، ستراتیژو ئەولەویەتە، بۆ ئێران بابەتی سەروەری نەتەوەیی و ڕێگریکردنە لە هەژموونی ئەمەریکا، لە پشت ئەو مشتومڕە تەکنیکییەوە واقیعێکی قووڵتر هەیە کە هەردوو وڵات ئاسایش بە شێوازی تەواو جیاواز لە یەکتری پێناسە دەکەن،
ئەو پێناسەیەش کاریگەریی ناوچەیی ئێران لە عێراق، سوریا، لوبنان و یەمەن زیاد دەکات، کە ئەوەش بۆ واشنتۆن ئامادەبوونێکە کە

ناسەقامگیریەکی بەردەوام بە بەرژەوەندیەکانی واشنتۆن لە ناوچەکەدا دروست دەکات، لە کاتێکدا تاران لە دیدگای ئاسایشی نەتەوەیی خۆیەوە وەک خۆپارێزی لە بەرامبەر هەڕەشە دەرەکییەکان دەیبینێت، جیاوازی نێوان ئەو دوو ڕوانگەیە، جیاوازییەکی بچووک نییە، بەڵکو بۆشاییەکی زۆر گەورەو ستراتیژییە.

پرسی سزاکان بە هەمان شێوە فشارێکی کوشندەیە بۆ گەلانی ئێران، مەبەستیان لێی دروستکردنی فەزایەکی سەختی ئابووری و ناڕەحەتیەکی کۆمەڵایەتییە، کە بە ئەمریکا وەکوو باشترین ئامرازی فشار دەبیندرێن، بەڵام مێژوو ئەوە نیشان دەدات کە فشاری ئابووری بە دەگمەن دەتوانێت سیستەمی سیاسی بگۆڕێت؛ نمونەی ووڵاتانی وەکوو کوبا و کۆریای باکورو هەتا عراقیش لە دوای شەڕی دووەمی کەنداو، بە پێچەوانەوە زۆرجار ئەو دەستەڵاتانە بەهێزتر دەکات کە زۆرترین مەیلیان بۆ ڕووبەڕووبوونەوە هەیە.

کەواتە ئەو کۆبوونەوەیە بە شێوەیەکی واقیعی دەتوانێت چی بەدەستبهێنێت؟

ڕەنگە ڕێککەوتنێکی مێژوویی بەرپا نەکات، ڕەنگە پێشکەوتنێکی گەورە نەبێت لە دوبارە بونیادی ئەمنیەتی سیاسی ناوچەکە، بەڵام ڕەنگە شتێکی بە هەمان شێوە گرنگ بێت بۆ کەمبوونەوەی گرژییەکان، بە بوژانەوەی کەناڵەکانی پەیوەندی و ئاماژەیەک کە ڕیگاکانی دیالۆگوو دیپلۆماسی هێشتا مومکینن.

بۆ هەرێمی کوردستان ئەو بەرێککەوتنە ئەبستراکت نییە، هەر لێکنزیکبوونەوەیەک یان ڕووبەڕووبوونەوەیەک لە نێوان واشنتۆن و تاران دەرئەنجامی ڕاستەوخۆی بۆ ئاسایشی ئێمە و ئابووریمان و داهاتووی سیاسیمان هەیە، کاتێک گرژییەکان کەم دەبنەوە، فشارەکانی سەر ناوچە جێناکۆکەکان لە عێراق و سوریاش کەم دەبنەوە، بۆ هەرێمی کوردستان واتا سەقامگیری و توندوتیژی کەمتر، ئازادیی زیاتر لە جوڵەی سیاسی و و ئاسۆی ئابوورییەکی باشترو گەشەکردووتر.

بەڵام ئێمە بە ئەزموون لەوە تێگەیشتووین کە ڕێککەوتنە جیۆپۆلیتیکییەکان بە دەگمەن بەرژەوەندیی گەلانی بچووکتر دەکەنە پێشینە ، بڕیارەکان لەسەر مێزە گەورەکان دەدرێن، لە کاتێکدا دەرئەنجامەکانیان لە شار و گوندو لە ناو ماڵ و سەر شەقامەکانی ئێمەدا هەست پێدەکرێت، لەو ڕوانگەیەوە هاوسەنگییەکی نوێی هەرێمایەتی دەتوانێت دەرفەتەکان لە بەردەممان بکاتەوە، یان جارێکی دیکە مەودای کارو ژیانمان قورستر و تەسکتر دەکاتەوە.

من پێم وایە گەورەترین بەربەستی نێوان ئەمەریکا و ئێران، بێمتمانەیی قووڵی نێوانیانە کە بە جیگیری دەمێنێتەوە، واشنتۆن تاران وەک هەڕەشەیەکی ستراتیژی دەبینێت، تاران واشنتۆن وەک

زلهێزێک دەبینێت کە دەیەوێت هەژموونی سیاسی خۆی فەرزو بەرفراوان بکات لە ناوچەکەدا، بۆیە ئومێدبەخشین بەو دوو دیدگایە زۆر مایەی دڵخۆشی نییە.
بەڵام ئەگەر ڕێگەیەک یان ئومێدێک بۆ پێشەوەچوون هەبێت، هەردوولا دەبێ دان بەوەدا بنێن کە ڕووبەڕووبوونەوەی درێژخایەن تەنیا ناسەقامگیری لێدەکەوێتەوە، ئەمریکا دەبێ لەوە تێبگات کە سیاسەتی زۆرترین فشار نابێتە هۆی کرانەوەی سیاسی بۆ ئێران، ئێران لە بەرامبەردا دەبێت دان بەوەدا بنێت کە پەرەسەندنی ناوچەیی گۆشەگیریی خۆی قووڵتر دەکاتەوە و ڕێگری لە بوژانەوەی ئابووری دەکات و گەلانی ئیرانیش لە کۆتایەکەیدا باجەکەی بە قورسی دەدەن.
پێدەچێت کۆبوونەوەکەی جنێف ئاشتی دروست نەکات، بەڵام لە ناوچەیەکدا کە زۆرجار بە شەڕ پێناسە دەکرێت، تەنانەت گفتوگۆی سنوورداریش دەتوانێت کردەوەیەکی عەقڵانی بێت.
بە ئەمە، زەربەی ڕوداو و پێشهاتەکان هەروا چارەنووسساز بووون، کە ئەوەش فێری کردووین هەمیشە لە نێوان هێڵەکانی سیاسەتی جیهانیدا بژین، ئەمە دەزانین و باش لەوە تێگەیشتوین کە زلهێزەکان دێن و دەڕۆن تا ئەمە لێرە بمێنینەوە.
هەر بۆیە من دانیشتنەکەی ژنێف نەک تەنها وەک ڕووداوێکی دیپلۆماسی، بەڵکو وەک خاڵی وەرچەرخانێکی ئەگەری، وەکوو فیناڵی ململانییەک بۆ هاوسەنگی هێز لە ناوچەکەماندا سەیر دەکەم، ڕەنگە نەبێتە هۆکار بۆ چارەسەرو ئارامییەکی هەمیشەیی، بەڵام ڕەنگە ڕێگری لە کارەساتێکی مرۆیی گەورە لە داهاتوودا بکات.

جوتیار مەلا رەئوف

ژیری دەستکرد لەدرامای کوردی دا.. حه یده رعه بدولره حمان

ژیری دەستکرد، وەك داهێنانێکی گەورەی جیهانی، لەو ماوەیەدا خەریکە سەراپای جیهان داگیر دەکات و کۆشکی مرۆڤایەتی دەهەژێنێ، خەریکە هەموو دەسەڵاتێك لەمرۆڤ زەوت دەکات و دەیەوێت ببێتە ئەلتەرناتیف بۆ مێشك و توانستی فیکری و زانستی و هونەری و

ئایدۆلۆژی، بەو ئامانجەی لە کۆتاییدا مرۆق بەرامبەر بە ئامێر چۆك بداو دەستەئەژنۆ بە دیار داهێنانە سەیرو سەمەرەکانی ژیری دەستکردا دووش دامێنێ .
ئەو داهێنانە نوێیە گوایە بە یارمەتی دانی مرۆق هاتۆتە کایەوە، ڕێگا سەختەکانی بۆ ئاسان بکاتەوە، بەڵام لەڕەسەندا مرۆق لە پەلوپۆ دەخات و نانی دەبڕێ و شا دەمارەکانی جەستەی دەشڵەژێنێ .
ئەوەتا خەریکە کوردیش وردە وردە بەر تەوژمی ئەو تەکنەلۆژیایە بکەوێ و ببێتە بەشێك لە ئامێرو تەکنەلۆژیای دیجیتاڵی، لەوانەش بە ئەسپایی دەخزێتە نێو جومگەکانی دراماو سینەما.
کە ویستت شتێ لەو تەکنەلۆژیا سیحرییە بگەیت، هەست دەکەیت بەقەد قوڵایی دەریا قوڵەو لە دنیای ئەو داهێنانەدا تووشی شۆك دەبیت.
ئەگەر زۆرتریش تێیدا قوڵ بیتەوە، تووشی ناکامی و بێ ئومێدی دەبیت لە ئایندەی مرۆڤایەتی .
بۆیە دەرهێنەرانی ئێمەش لە بواری درامادا، هەوڵ دەدەن دەرفەتەکە بە بەرژەوەندی خۆیان قۆرخ بکەن و خۆیان لەقەیرانەکانی دراما بە ژیری دەستکرد ڕزگار بکەن، لەوانەش قەیرانی نووسینی سیناریۆو داڕشتنی دیالۆگ و دروست کردنی لوکەشن و زۆر ڕەهەندی تر، بەو ئامانجەی بەرهەمی کوردی، لەو حاڵەتە چەق بەستووە دەربێنن، کە ئاستەنگێکی خەستی بۆ بەرهەم هێنانی دراما دروست کردووە.
چونکە دیارە درامای کوردی جگە لە قەیرانی دەق و سیناریۆ، بەردەوام ڕووبەڕووی ئاستەنگی نەبوونی سپۆنسەرو بەرهەم هێنان بۆتەوە..
بۆیە هەندێ لە دراماکاران ژیری دەستکرد، بەفریادڕەس دەزانن بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانیان ، بەدەر لە ئاکامە نەرێنییەکانی بەسەر هونەری ڕەسەنی کوردی .
ئەوەتا کاتێ دەرهێنەرێك سوود لەژیری دەستکرد دەبینێ، هیچ پێویست ناکات ئەو ڕاستییە لە بینەر بشارێتەوە کە ژیری دەستکرد لەماوەیەکی کورت دا سیناریۆو دەقی زنجیرەیەکی درێژی بۆ ئامادە کردووە، لە بری ئاشکرا کردنی ئەو ڕاستییە بە بینەر، ناوی خۆی وەك سیناریۆ نووس دەخاتە سەر دەقەکە و لە بری ژیری دەست کردیش پاداشتەکە دەخاتە گیرفانی خۆی .
پێم وایە لەو ماوەیەدا درامای کوردی خەریکە دەچێتە نێو ئەو گەمە تەکنەلۆژییەو لە سەرەتاشدا لە گەڵ هەردوو زنجیرە درامای (ئادیابین) ی دەرهێنەر (حەسەن عەلی خان)لە بەشی سێیەم و (گەوهەرو خوشکەکانی) لە دەرهێنانی (کارۆخ ئیبراهیم) دەست پێدەکات.
ئەمەش سەرەتایەکی پڕ لە نیگەرانییە، بۆ ئایندەی درامای کوردی و

ئامانجەکانی، چونکە ئەگەرچی ژێری دەستکرد زۆر دەروازەی نوێمان بۆ دەکاتەوە، بەڵام زۆر لەبەها ڕەسەنە مرۆییەکانمان لەدەست دەدات .

من جارێ قسە لەسەر بەرهەمەکان ناکەم، کە پێم وایە بۆ گەڕانکارییەکی ئەرێنی خۆیان پێشکەش دەکەن ، ڕەنگە دواتر قسەی خۆم هەبێ، بەڵام لەپەراوێزی ئەو بەکارهێنانەدا دەمەوێ ئاماژە بە دیاردەی ژێری دەستکرد بکەم کە دەرهێنەرەکان بەزموونێکی نوێ ی دەزانن لەدرامای کوردی دا.

دەمەوێت بپرسم ئایا ئەم تاقیکردنەوە نوێیەی لە تایتڵی بەرهەمەکاندا بینیمان، تاقیکردنەوەیەکی سەرکەوتوو بوو، یان شکست خواردوو؟

ئایا بینەری کورد کاتێ تایتڵی ئەو بەرهەمانە، بە تایتڵی بەرهەمە درامییەکانی ڕابووردوو بەراورد دەکات، هەست بە چی دەکات ؟ یان تا چەند چێژیان لێ دەبینی؟

مخابن هەردوو بەرهەم تایتڵەکانیان بەژێری دەستکرد دروست کراون و وێنەکانیان لە فیلمی ئەنیمەیشن، یان کارتۆن دەچن، بەفۆمێکی دروست کراوی بێ گیان، بەپێچەوانەی تایتلی دراماکانی ڕابووردوو، کە بەوێنەی کاریگەرو گۆرانی بەجۆش بینەریان دەهەژاند.

من هەست دەکەم هەردوو بەرهەم بەو تایتلە مردووانە غەدرێکی زۆریان لە بەرهەمەکانی خۆیان کردووە.

بێ شك مردنی پارچەیەکی زیندووش لەجەستەی دراماکە، کاریگەری نەرێنی دەبێت لەسەر کرۆکی بەرهەمەکە بە گشتی.

تایتڵ ناسنامەی درامایە

تایتڵی زنجیرە دراماکان تەنها چەند خولەکێکی سەرەتای فیلمەکان نین، بەڵکو شوناسی بەرهەمە دراماییەکانن

لەجیهانی درامادا، تایتڵ بووەتە هونەرێکی سەربەخۆ کە دەتوانێت سەرکەوتنی زنجیرەیەك مسۆگەر بکات یان شکستی پێ بهێنێت.

هەروا یەکەمین پەیوەندییە لەنێوان بینەر و چیرۆکەکاندا.

لە ڕووی هونەرییەوە:

دیاریکردنی ریتمی دراما ، وێنە، کەش و هەوا ، هەروا شێوازی وێنەگرتنەکە بە بینەر دەڵێن کە ئایا ئەم درامایە کۆمیدیایە، تراژیدیایە، یان پۆلیسییە.

زۆر جار لە تایتڵەکاندا (هێما ــ ڕەمز) بەکاردێت کە کورتەی کۆتایی زنجیرەکە یان ململانێ سەرەکییەکان نیشان دەدات بەبێ ئەوەی چیرۆکەکە ئاشکرا بکات.

موزیك و گۆرانی وەك ئارم.

لەهەندێ درامای کوردی دا، وەك موزیك و گۆرانی درامای (ژاڵە ــ گەردەلوول ــ مەمی ئالان ، کەلارە هتد) تایتڵەکانیان بوونەتە ئارمی

ئەو زنجیرانەو ئاوازەکانیان هەرگیز لە زەهنی بینەردا کاڵ نابنەوە و بەهای تایبەتی خۆیان هەیە لە مێژووی درامای کوردی.
کاتێك موزیکی ئەو زنجیرانە دەبیستیت، دەست بەجێ مێشکت دەچێتە ناو جیهانی ئەو درامایە. ئەمە پێی دەوترێت کارت تێکردنی دەروونی لەسەر بینەرو موزیکەکە دەبێتە ئامادەکارییەکی دەروونیی بۆ ئەو ڕووداوانەی بڕیارە لەو ئەڵقەیەدا ڕووبدەن.
ئەوەتا لە کۆریای باشوور، زۆرجار گۆرانیبێژە بەناوبانگەکان بەتایبەت گۆرانی بۆ دراماکان دەڵێن، ئەم گۆرانییانە بە جیا ئەلبووم و سیدی تایبەتیان بۆ چاپ دەکرێن و لە پلاتفۆرمەکان ملیۆنان دۆلار داهاتیان هەیە، هەندێك جاریش گۆرانیی تایتڵێك لە خودی دراماکە بەناوبانگتر دەبێت.
کاتێك بینەر سیدی موزیکەکە دەکڕێت، دەیەوێت ئەو هەستە سۆزدارییەی لە دراماکەدا هەیبوو، لەگەڵ خۆی بیباتە ناو ئۆتۆمبێلەکەی یان ماڵەکەی.
بۆیە کوشتنی تایتڵ لەدەست دانی هەلێکی ستراتیژی بەهادارە کە بە ئەلتەرناتیفێکی دروست کراوی بێ گیان ناگۆڕدرێتەوە.

چیرۆک بۆ منداڵان .. ئازادیخوازێک .. نووسینی: ڕەزا شوان

سروودێکی نیشتمانیم نووسی، بۆ ئازادی و بۆ ئاشتی، دژی ستەمکاری و زۆرداری. لە وەرزی بەهار، لەناو باخچەیەکی گشتیی شار، کە پڕبوو لە گوڵ و لە پەپوولە، لە بولبوول و لە چۆلەکە. لەسەرخۆم، بە دەنگێکی بەرز سروودەکەم خوێندەوە. هەموو گوڵەکان و پەپوولەکان و چۆلەکەکان و بولبوولەکان، گوێیان لە سروودەکەم گرت. کە تەواوم کرد دەستخۆشیان لێمکرد. داوای دووبارە کردنەوەیان کرد. بۆیانم دووبارە کردەوە. بولبوولێکی زیرەک، دەقی سروودەکەمی لەبەرکرد. ئاوازێکی خۆش و بەجۆشی بۆی دانا. بە دەنگە زوڵاڵەکەی بۆمانی چڕی. چەپڵەیەکی درێژمان بۆی لێدا.

سروودەکەم لەسەر زاری ئەو بولبولەوە، کەوتە سەر زاری بە سەدان بولبوول و بە هەزاران چۆلەکە و کەو و باڵندەی تر. کەوتە سەر زاری بە هەزاران منداڵ و لاو و گەورەساڵان. لە دەیان شار و شارۆچکە و گوندا بڵاوبووەوە. گەیشتە ئەو شارەی کە پاشای ستەمکار و زۆرداری لێبوو. لەوێش کەوتە سەر زاری هەموو خەڵکی شارەکە.

رۆژێک پاشا و سەرۆکی وەزیران و سەرۆکی پاسەوانەکانی و تیپێکی ئەسپسواری پاسەوانەکانی، بەناو شەقامەکانی شارەکەدا گەڕان. روویان لە هەر شوێنێک دەکرد، گوێیان لە سروودەکەی من بوو. پاشا بە توو□ییەوە بەسەر سەرۆکی وەزیراندا هاواریکرد.

پاشا: جەنابی سەرۆکی وەزیران. بۆ هێشتان ئەم سروودە لە شاردا بڵاوبێتەوە؟

سەرۆکی وەزیران: پاشای گەورەم، دەمی کێ بگرین. منداڵان و لاوان و گەورەی شارەکەمان، ئەم سروودە دەچڕن.. چی بولبوول و چۆلەکە و کەو و باڵندە هەیە، ئەم سروودە دەچڕن! دەمی کێیان بگرین؟

پاشا: دەبێت هەر ئەمڕۆ، بە دوای نووسەری سروودەکە و ئاوازدانەرەکەیدا بگەڕێن و بیان دۆزنەوە و بیانگرن. بە دەست بەستراوی بیانهێنن بۆ کۆشکەکەم. خۆم دەزانم کە چۆن فەلاقەیان دەکەم و چ سزایەکی قورسیان دەدەم.

سەرۆک وەزیران: پاشای مەزنمان، کێ بگرین؟ دەڵێن بولبولێک ئاوازی سروودەکەی داناوە. لە ئێستادا بە سەدان بولبوول دەیچڕن.. چۆن بزانین کام بولبوولە و لە کوێ دایە؟ چۆن بیگرین؟! دەشڵێن ئەو هۆنراوەنووسەی کە ئەم سروودەی داناوە، ناوی راستیی خۆی نەنووسیوە، تەنها لەژێر سروودەکەیدا نووسیوێتی (ئازادیخوازێک) ئێمە چۆن بزانین ناوی راستیی دانەرەکەی چییە و لە کوێدا دەژی؟ هەموو خەڵکی وڵاتەکەشمان ئازادیخوازن. کێ بگرین؟ یان کێ ناڵێت سروودانەرەکە، لە ترسی گرتن و بەندکردن، سەری خۆی هەڵنەگرتووە و ئەم وڵاتەی بەجێنەهێشتووە؟

پاشا: بێدەنگبە و لەمە زیاتر م□□س□، ئەم قسانە بە گوێمدا ناچن. لە هەر شوێنێکی دنیادا بن، بیانگرن و بیانهێنن.. ئەگینا سزای قورستان دەدەم.

لەو رۆژەوە تا ئەمڕۆ، بە دوای منی سروودانەر و بە دوای بولبولی ئاوازدانەری سروودەکەمدا، دەگەڕێن و ..

دەگەڕێن.. بەڵام ناماندۆزنەوە و.. ناماندۆزنەوە.
دوبەی: ٢٠٢٦